

Politieke Markt

Zitting van 4 februari 2020
Programma - Duurzaamheid

Beleidskader 'Windenergie uit Steenwijkerland' - besluitvormen

Auteur

Rob Tax

Overlegd met

M. Nederbragt.

Portefeuillehouder

T. Bijl

Samenvatting

Uw raad heeft ons bij vaststelling van het beleidskader 'Zonnevelden op (Steenwijker)land' opgedragen om ook beleid te formuleren voor de opwekking van windenergie.

Voor het beleidskader 'Windenergie uit Steenwijkerland' hanteren we dezelfde onderdelen als in het beleidskader 'Ruimte voor zonnepanelen op (Steenwijker)land', te weten: welke locaties zijn geschikt, hoe dienen initiatiefnemers aan draagvlak te werken en wat verwachten we terug voor de gemeenschap (zgn. lusten en lasten). Bij het bepalen van de geschikte locaties is gekeken naar alle ruimtelijke- en wettelijke beperkingen en op die wijze zijn een drietal kansrijke gebieden ontstaan voor de realisatie van windmolens. Met het beleidskader 'Windenergie uit Steenwijkerland' wordt ruimte geboden voor 400 TJ opwek van hernieuwbare elektra, aanvullend op de circa 600 TJ die wordt geboden door het beleidskader 'Ruimte voor zonnepanelen op (Steenwijker)land'. We leggen dit beleidskader aan u voor aan de hand van 3 scenario's.

Beschrijving

Inleiding

Uit Coalitieakkoord 2018 - 2022 voor Steenwijkerland:

'Ambitie

Ons streven is een energieneutraal Steenwijkerland. Daarvoor is het nodig om lokaal meer duurzame energie op te wekken. De insteek is om de energietransitie vast te pakken.'

Aanleiding

Uw raad heeft ons bij vaststelling van het beleidskader 'Zonnevelden op (Steenwijker)land' opgedragen om ook beleid te formuleren voor de opwekking van windenergie. De afgelopen maanden is een inventarisatie uitgevoerd naar de mogelijkheden voor windmolens en de spelregels die bij een eventuele realisatie gehanteerd dienen te worden. Naast het vraagstuk hoe hernieuwbare energie kan worden opgewekt bevat dit voorstel ook inzicht in de opgave om tot een energieneutraal Steenwijkerland te komen.

De opgave

Het totale energieverbruik in Steenwijkerland is circa 3500 TJ. Dit verbruik is onderverdeeld naar warmte: 1475 TJ (42%), elektra: 618 TJ (18%) en mobiliteit: 1394 TJ (40%). Bron: klimaatmonitor.nl.

Om realisatie van hernieuwbare energie (en met name elektra) mogelijk te maken is het nodig om ruimtelijke kaders vast te stellen. Met de vaststelling van het beleidskader 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land' heeft u de mogelijkheid gecreëerd om 617 TJ hernieuwbare opwek te realiseren. We verwachten dat gezien de totale energievraag in Steenwijkerland (nu 3500 TJ en na (een ingeschatte) besparing circa 2100 TJ) er nog aanvullende hernieuwbare opwek van elektra nodig is om te kunnen voldoen aan onze opgave.

Onze inschatting is dat dit nodig is omdat een deel van de warmtevraag (nu nagenoeg 100% aardgas) ook via elektrificatie wordt ingevuld. Daarnaast zorgt natuurlijk ook de elektrificatie van ons wagenpark tot een aanvullende vraag naar hernieuwbare opwek van elektra. Indien we er voor kiezen 400 TJ opwek van hernieuwbare elektra middels windenergie mogelijk te maken wordt in totaal ruimte geboden voor 1000 TJ hernieuwbare elektra. 400 TJ komt overeen met circa 10 windmolens met een tiphoogte van 230 m1.

Op deze manier voldoen we ook aan het (gedeeltelijk) vervangen van de warmtevraag (nu nagenoeg 100% aardgas) door elektrificatie. Natuurlijk zetten we ook in op het besparen van warmte door isolatiemaatregelen van gebouweigenaren te stimuleren zodat de ingeschatte besparing op het totale energiegebruik tot circa 2100 TJ kan worden behaald.

Ter verduidelijking geeft het figuur in de bijlage (3) een (versimpeld) overzicht van de opgave.

Onze ambitie

Ons huidig energieverbruik (met daarin in mindering de besparingspotentie) willen we in 2050 volledig via hernieuwbare energie ingevuld hebben conform onze ambitie in het coalitieakkoord. We waren daarmee al voorbereid op de uitkomst van het klimaatakkoord waarin uitvoering wordt gegeven aan deze ambitie. Ons college wil net als de VNG dan ook graag het klimaatakkoord als uitgangspunt voor ons beleid hanteren.

Vanuit deze ambitie stellen we voor windenergie in Steenwijkerland mogelijk te maken. Als college gaan we uit van 1 locatie waarbinnen windmolens ontwikkeld mogen worden, met voldoende draagvlak vanuit de omgeving en inwoners. Dit draagvlak is dan ook het grote aandachtspunt voor de initiatiefnemer in het participatie proces. Tevens spreekt het college de voorkeur uit om dit vanuit de lokale gemeenschap op te pakken met een hoger eigendomspercentage vanuit de lokale burgers en bedrijven dan in het klimaatakkoord is verwoord. Wij willen hier uitgaan van 75% eigendom vanuit de lokale burgers en bedrijven.

Voorstel

Voorstel college verwoord in 3 scenario's

Ons voorstel is in scenario 2 van de 3 onderstaande scenario's verder beschreven. *Scenario 1* beschrijft de mogelijkheden voor de realisatie van windenergie en een aantal daaraan gekoppelde randvoorwaarden. *Scenario 2* is aanvullend op *scenario 1* en gaat verder in op het vraagstuk van financiële participatie terwijl *scenario 3* beschrijft wat de mogelijkheden zijn als u niet kiest voor windenergie.

Scenario 1 Mogelijkheden bieden voor windenergie via ruimtelijk beleid.

Voor het beleidskader 'Windenergie uit Steenwijkerland' hanteren we dezelfde onderdelen als in het beleidskader 'Zonnenvelden op (Steenwijker)land', te weten:

- welke locaties zijn geschikt?
- hoe dienen initiatiefnemers aan draagvlak te werken?
- wat verwachten we terug voor de gemeenschap (zgn. lusten en lasten)?

Bij het bepalen van de geschikte locaties is gekeken naar alle ruimtelijke en wettelijke beperkingen die gemoeid gaan met de realisatie van windenergie (bijlage I). Stapsgewijs is dit doorlopen met als resultaat twee kaarten waarin de potentie wordt weergegeven. Bij het ruimtelijk afwegingskader gaan we uit van grote windmolens met een:

- ashoogte van 75 tot 160 meter
- rotordiameter van 90 tot 141 meter
- tiphoogte van 124 tot 230 meter.

Figuur 1 bevat alle potentieel geschikt locaties.

Het college spreekt de voorkeur uit om de invulling van 400 TJ hernieuwbare elektra door windenergie op 1 locatie plaats te laten vinden, uitgaande van een minimaal mogelijk aantal windmolens. Vanuit deze voorkeur blijven er een 3-tal kansrijke locaties over (zie figuur 2).

Figuur 2

Naast de ruimtelijk inpassing ziet ruimtelijk beleid ook toe op de spelregels om draagvlak te creëren en wat we terug verwachten voor de gemeenschap (zgn. lusten en lasten). Landelijk is een gedragscode 'Acceptatie & Participatie Windenergie op land' (bijlage II) beschikbaar. In dit document is zowel een bedrag opgenomen voor afdracht aan de omgeving alsmede ook een aanpak voor procesparticipatie en financiële participatie beschreven. De gedragscode beschrijft dat per MWh opgewekt vermogen minimaal € 0,50 afgedragen dient te worden aan de omgeving en formuleert een aanpak voor procesparticipatie en financiële participatie.

Aanvullend op de gedragscode is het ook gangbaar om landeigenaren met grond waarop geen windmolen gerealiseerd wordt en omwonenden (met of zonder grond in het gebied) compensatie te bieden. Uitgangspunt daarbij is dat alle landeigenaren en pachters in een nader te bepalen straal van minimaal 300 meter rondom een windpark samen bepalen hoe de grondopbrengst wordt verdeeld en dat de omwonenden een bedrag per huishouden ontvangen als hun woning binnen dat gebied ligt. Een gangbare norm hierbinnen is dat minimaal 20% van de grondopbrengst beschikbaar gesteld moet worden voor de omwonenden binnen dat gebied.

Scenario 2 Ruimte voor grote mate van financiële participatie vanuit de lokale gemeenschap.

In aanvulling op scenario 1 bevat scenario 2 een beschrijving hoe omgegaan kan worden met financiële participatie. Deze is gestoeld op de volgende tekst zoals die in het klimaatakkoord is opgenomen: 'Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbare elektra op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven).'

Inmiddels is ons bekend dat er veel energie binnen Steenwijkerland aanwezig is om aan de slag te gaan met de realisatie van grootschalige opwek van windenergie. Mede om die reden stellen we voor een hoger % eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven) dan de genoemde 50% in het klimaatakkoord op te nemen, zijnde 75%.

Scenario 3 Geen ruimte bieden aan windenergie, wat betekent dit?

In de voorgaande teksten is geschetst wat de opgave is waar we voor staan om een energieneutraal Steenwijkerland te bereiken. Indien we windenergie niet een onderdeel van de energiemix laten zijn betekent het dat (op termijn) de hoeveelheid zonne-energie vergroot moet worden. Hiervoor zijn 2 mogelijkheden, realiseren van zon op dak en/of zonnepanelen. Naar alle waarschijnlijkheid komt binnen 2 tot 5 jaar (of nog eerder als bv de RES-boden als onvoldoende worden ervaren door het rijk) het vraagstuk om meer hernieuwbare opwek te realiseren weer op de politieke agenda.

Argumenten

1. Het klimaatakkoord is leidend voor ons.

Het college staat achter het klimaatakkoord en onze ambitie voor een energieneutraal Steenwijkerland sluit daar op aan.

2. Het (vaststellen van het) beleidskader 'Windenergie uit Steenwijkerland' draagt bij aan ons streven naar een energieneutraal Steenwijkerland.

Voor een energieneutraal Steenwijkerland is het nodig om lokaal meer duurzame energie op te wekken. Op dit moment wordt geen medewerking verleend aan initiatieven voor het opwekken van windenergie omdat een beleidskader ontbreekt.

3. Het (vaststellen van het) beleidskader 'Windenergie uit Steenwijkerland' past binnen het programma Duurzaam, onderdeel van het Coalitieakkoord 2018 - 2022.

Hierin is onder andere opgenomen dat particulieren en bedrijven in staat worden gesteld om lokaal meer energie op te wekken en we kaders vaststellen voor energieopwekking met daarin een goede verdeelsleutel tussen lasten en lusten. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan het Burgerbesluit ten aanzien van het onderwerp Energieneutraliteit (G1000 Burgerraad 7 april 2018).

4. Met de beleidskaders 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land' en 'Windenergie uit Steenwijkerland' geven we invulling aan ons RES-bod.

Ons RES-bod wordt door de beide beleidskaders 1000 TJ, bestaande uit 406 TJ zon op land, 400 TJ wind op land en de overige opwek met zon op dak. Hierdoor voldoen we naast het huidige verbruik elektra (617 TJ) ook aan het gedeeltelijk vervangen van de warmtevraag (nu nagenoeg 100% aardgas). Van de 1485 TJ die nu voor warmte nodig is hebben we dan ruim een derde vervangen door duurzame energie terwijl aanvullend het overige deel van de warmtevraag ingevuld kan worden door groen gas (en (veel) later groene waterstof) conform de ambitie van onze netbeheerder RENDO.

5. Veel gebieden niet geschikt voor grootschalige opwek van windenergie.

Windmolens hebben invloed op veel omgevingsfactoren, denk bv aan geluidsoverlast, slagschaduw, vogels ed. Om die reden is uit locatie-onderzoek gebleken dat een 3-tal gebieden kansrijk zijn voor de opwek van grootschalige opwek van windenergie.

6. De gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op land heeft breed maatschappelijk draagvlak.

De gedragscode is een duidelijke basisset aan randvoorwaarden voor de ontwikkeling van windenergie op land. Initiatiefnemers kunnen hierdoor voortvarend aan de slag met hun plannen.

7. Duidelijkheid voor direct belanghebbenden/aanwonenden is bij vaststelling wenselijk.

Omdat dit voorstel ook aangeeft in welke gebieden we de mogelijkheid van grootschalige opwek windenergie kansrijk achten is het belangrijk bewoners/gebruikers van deze gebieden duidelijkheid te bieden over de kaders die we meegeven aan initiatiefnemers. Wij gaan er daarbij vanuit dat minimaal 20% van de grondopbrengst beschikbaar gesteld moet worden voor de omwonenden binnen dat gebied.

Kanttekeningen en risico's

Indien uw raad besluit om niet akkoord te gaan met de opwekking van hernieuwbare energie door de plaatsing van windmolens in het buitengebied van Steenwijkerland is het mogelijk dat ons bod in de RES als onvoldoende wordt beschouwd door onze partners binnen de RES. Het mogelijke gevolg daarvan kan zijn dat ons in een later stadium alsnog wordt gevraagd een grotere bijdrage te leveren door de andere vorm van grootschalige opwek, te weten zonne-energie.

Duurzaamheid en social return

Met dit voorstel kunnen we bijdragen aan de verdere verduurzaming van de energievoorziening én zorgen we ervoor dat er mogelijkheden zijn voor de samenleving om te participeren in de opwekking van hernieuwbare energie.

Financiële toelichting

nvt.

Participatie en communicatie

Indien we de gedragscode 'Acceptatie & Participatie Windenergie op land' als kader hanteren is het voor initiatiefnemer(s) helder op welke wijze wij de participatie ingevuld willen zien. De komende week informeren we de plaatselijke belangen binnen de 3 kansrijke gebieden en de colleges van B&W van de gemeenten Noordoostpolder en Weststellingwerf.

Uitvoering en planning

Indien gekozen wordt voor scenario 2 of 3 kan door initiatiefnemer(s) gestart worden met de ruimtelijke procedure. Deze procedure wordt vormgegeven met behulp van de provinciale coördinatie-regeling, die van kracht is bij windparken van 5 tot 100 MW. De verantwoordelijkheid voor de coördinatie ligt bij de Gedeputeerde Staten (GS). Dat betekent dat GS verantwoordelijk is voor het publiceren van de ter inzage legging en het vaststellen van (voorlopige ontwerp)besluiten, en voor het verlenen van vergunningen.

Artikel 9f, zesde lid, onder a van de Electriciteitswet 1998 geeft GS de mogelijkheid af te zien van coördinatie. De volgende argumenten ondersteunen de keuze om de bevoegdheid tot vergunningverlening aan de gemeente over te laten:

- de gemeente neemt eigen verantwoordelijkheid voor de opgave op hun grondgebied;
- de gemeente zorgt voor een goede ruimtelijke onderbouwing (artikel 2.12, lid 1, onder a, sub 3 WABO);
- de gemeente maakt aanzienlijke kosten voor het hele plan (ruimtelijke procedure, communicatie / coördinatie, projectleidingskosten) en wil deze kosten graag gedekt zien.

De meeste gemeenten worden goed in staat geacht om zowel de ruimtelijke procedure te voeren alsmede de afgifte van de omgevingsvergunning. In dit soort gevallen wordt dan ook vaak afgezien van de toepassing van de provinciale coördinatieregeling en onder voorwaarden toestemming gegeven voor toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling.

Bij het windpark de Veenwieken in de gemeente Hardenberg, het windpark Nieuwleusen Synergie in de gemeente Dalfsen en onlangs het windproject van Wij Duurzaam Staphorst is besloten af te zien van de toepassing van de provinciale coördinatieregeling en in te stemmen met toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling. Ambtelijke afstemming met de provincie heeft opgeleverd dat naar alle waarschijnlijkheid dit ook van toepassing wordt op onze vervolgstappen.

Besluit

Beslispunt 1

De gemeenteraad wordt gevraagd haar voorkeur uit te spreken voor:

1. scenario 2, zo nee,
2. scenario 1, zo nee,
3. scenario 3.